

Руденко Л. В.,
викладач-методист Школи мистецтв
№ 1 м. Херсона,
м. Херсон

МЕТОДИКА Д. Є. ОГОРОДНОВА В СУЧАСНОМУ СПІВОЧОМУ СВІТІ

Методика Д. Є. Огороднова має назву «Музично-співочке виховання дітей у загальноосвітній школі». Сучасна назва «Ковчег» – «Комплексное Воспитание Человека Гуманного».

Найсучасніші наукові дослідження свідчать, що саме вокальне (співоче) виховання має вплив не тільки на розвиток емоційно-естетичний, а й на розумовий.

Методика Д. Є. Огороднова відповідає всім вимогам сучасного процесу візуалізації вокальної мови (вокалографії) та алгоритмізації процесу відпрацювання вокальних навичок.

Виховати людину, яка здатна на сьогодні жити у гармонії і злагоді з оточуючим світом людей і природи – є основним педагогічним завданням.

На сьогодні основним педагогічним завданням є формування людини, здатної жити у згоді й гармонії із собою та навколишнім світом людей і природи. У гармонізації взаємин людини і природи істотну роль може відіграти музика.

Краса музики породжує любов до неї, потребу в ній, необхідність її слухати, сприймати, виконувати й творити. Але для ефективності виховання педагог повинен поєднувати музику з життєвим досвідом і навколишнім світом учня. На даних засадах останній свідомо сприйматиме, порівнюватиме та вноситиме щось своє в розуміння музики, яка зробить його почуття та ставлення до мистецтва органічним та глибоким.

З старовинних часів вважається, що здорова людина – це та, яка має здорові думки й здорові ритми свого організму. Сучасна наука теж так вважає. Науковими дослідженнями доведено, що під впливом звуків певної частоти судини людини здатні пропускати більший об'єм крові або лімфи. На цій властивості музики ґрунтуються її лікувальні властивості.

Отже, музичне виховання є засобом формування інтелекту, культури почуттів та моралі, бо музика має величезний емоційний вплив на людину, робить її духовно вищою, чистішою, кращою. Більшість художніх та музичних образів – це культурно-естетичні ідеали.

Багато хто вважає, що ми слухаємо музику, тобто сприймаємо звук вухами. Воно так справді і є, але тільки відсотків на сім. В основному ж сприймає музику все тіло. Звуки створюють енергетичні поля, які примушують резонувати кожен клітину нашого організму. Різні музичні твори можуть

викликати резонанси – відгуки в різних частинах тіла й органах, але часто один твір з багатою гамою звуків, тонів, частот може вплинути на весь організм.

Homo Sapiens – Людина Розумна, стала розумною досить пізно, так само пізно з'явилася наука – свідчення розвитку її розумових здібностей. Homo Musicus – Людина Музикальна, яка слухає музику, створює і виконує її, - старша за Homo Sapiens.

Якщо порівняти скелети сучасної людини та її попередників, то не форма черепа, не його розміри, а розвинена п'ять руки є характерною ознакою скелета стародавньої людини. Існує безпосередній зв'язок між розвитком пальців людини та розвитком її мозку. Німецький філософ І. Кант називав людську руку виведеним назовні головним мозком. Тож, що тоншу роботу виконують наші пальці, то активніші розумові процеси.

Спів – це теж вид музики, де живим музичним інструментом є голосовий апарат людини. Голос людини – це біологічний орган. Коли ми говоримо або співаємо, у зовнішній простір лине не більше 20-30 % звука, а решту звукової хвилі поглинають наші внутрішні органи, що зумовлює їх вібрування. Ритми музичних творів перебувають у діапазоні від 0,6 до 1,5 Гц, що є біологічно відчутною частотою, близькою до частоти дихання та серцебиття. Співаючи, людина дихає в темпі музики, що й дає змогу відновити стабільну частоту роботи органів, порушену через хвороби.

Щоб добре співати, треба правильно дихати. Тож спів допомагає налагодити правильне дихання. А від того, як ми дихаємо, залежить стан нашого здоров'я. Фізіологічне, тобто правильне, дихання – це дихання нижньою частиною грудної клітки.

Ранній музичний досвід, а також музична діяльність (спів, рух під музику, музикування, слухання музики і т.д.) відкривають доступ до вроджених механізмів, відповідальних за сприйняття, розуміння музики та розширюють використання цих механізмів для утворення інших вищих функцій мозку.

Безцінний, чудовий, дивовижний. Божий дар людині – голос! За допомогою голосу відбувається спілкування між людьми; голос – носій інформації, засіб мистецтва. Та голос має різновид – він може бути вокальним, співочим. Такий голос торкається відчуття, хвилює Душу людини, має властивість чарувати звучанням, яка не залишає людину байдужою. З усього вищесказаного впливає найважливіше запитання: **як** вчити дітей, щоб досягти найяскравіших результатів у поставленій (проблемі) концепції? На це запитання дає повну відповідь методика Д. Є. Огороднова.

Слово «методика» походить від грецького «методос», що буквально означає «шлях до чогось», «спосіб» і відповідає на запитання «як?» «яким чином?» його використати.

Голосовий апарат співака знаходиться під впливом як механічних, так і психофізіологічних законів, тому значення основних закономірностей, що лежать в основі роботи цього «живого музичного інструмента», є необхідною умовою його успішного створення, збереження, вдосконалення та розвитку.

Але, на жаль, від природи гарним, готовим до використання голосом, володіють окремі індивіди. Переважна більшість людей, маючи вокальні задатки, мусять навчатися використовувати свій «музичний інструмент», а отже, вміти надавати йому такі умови, щоб він міг легко, зручно і довго слугувати своєму володареві.

Будь-яка методика має послідовність вимог:

1. Наукова обґрунтованість до кожного дійства учня та педагога;
2. Комплексність, системність;
3. Об'єктивність (методика придатна для кожного учня, не тільки талановитому);
4. Реалізація резервів (методика Д. Є. Огороднова дозволяє досягти їх);
5. Увага до якості (поступовість, краще менше, але краще)
6. Результативність (методика Д. Є. Огороднова відповідає кожному пунктові вимог).

Методика Д.Є.Огороднова відповідає всім цим вимогам та складається з п'яти основних вправ:

1. Художнє тактування;
2. Художнє читання;
3. Алгоритм;
4. Ладові жести;
5. Дидактичні пісні.

У класі хорового співу всі вправи є дуже важливими і повинні виконуватись безперечно.

Щодо роботи в класі сольного співу найважливіше значення мають вправи з алгоритму та вправи «ладові жести».

Алгоритм – суворий припис для виконання ряду послідовних рухів, у результаті чого отримується заздалегідь запланований результат:

1. Постанова голосу;
2. Розвиток усіх музичних здібностей;
3. Розвиток мовних навичок;
4. Музична культурна основа розвитку особистості.

Основа мислення – мова. Основа мовлення – звук. Основа звуку – тембр. Основа тембру – голосні звуки. Формування голосу треба починати з голосних.

Особливе значення в системі рухової діяльності дітей в зв'язку з музикою набуло на уроках за методом Д. Є. Огороднова організація руху рук, з особливою увагою до руху кисті рук.

Встановлено, що кисті рук мають представництво в корі головного мозку, рівне за кількістю, як і все останнє тіло людини, якщо виключити вокально-мовний апарат. Останній в свою чергу представлений у корі також дуже вагомо, так як і кисті рук. Це говорить про цілеспрямованість використання руху рук у вокальній роботі.

З іншого боку присутній глибинний зв'язок всієї нашої сфери руху і

знову ж таки – особливо рухомість рук – з зоровою сферою.

Будь-який рух містить в собі зоровий образ, свій малюнок і тому може сприйматися (хвилюватися) зорово. Особливо коли цей малюнок подається в зображенні у вигляді наглядної схеми.

Друга, найбільш розвинута форма рухів, яка використовується нами при вдосконаленні вокальних навичок – це робота з алгоритму. У цьому випадку використовується метод наочний алгоритмізації. Схема – алгоритм дається на плакаті (див. додатки) у формі вокального етюду в певному музичному розмірі. В ту мить вона уявляє собою розпорядження виконання ряду вокально-рухових операцій, які виконуються в певному порядку (темпі, метрі та ритмі) і в заданій тональності приводить до заздалегідь запланованого результату, а саме – до організації оптимальної роботи голосового апарату учня в вокальному режимі, іншими словами, до постанови голосу, розвитку вокальних навичок, а також загальних музичних здібностей учня.

Інша не менш важлива вправа – це ладові жести.

Ладові жести. Лад – емоційний елемент співвідношення сходинок.

Ладове відчуття – це основа розвитку музичного слуху. Ладове відчуття є головним компонентом музичного слуху і основою загальної музичної людини, воно піддається вихованню, розвитку.

Таким чином розвиток навичок слухання та інтонування ладових розв'язань, ведеться в певній послідовності, від найпростішого до більш складного.

На наш погляд, досвід та результат роботи, можна стверджувати, що основний путь вокального виховання знайдено. Він міститься в створенні умов, при яких формування голосу та вокальних навичок міг би здійснюватися природно та послідовно з самого початку і до кінця.

Ці умови досягаються у вокальній роботі у заздалегідь і добре систематизованим вокальним матеріалом.

З власного досвіду, працюючи за даною методою біля 30 років, визначаю, стверджую, що сам процес виховання вокального голосу у дітей в узгодженні з жестами як носіями виразності почуттів, душі людини, є дуже творчим, цікавим і для дітей і для педагога; розвиваючим музикальність, культуру руху як учнів так і вчителів.

Цікаво, що є творчий показник голосу – тембр: усі діти виконують одні й ті ж самі вправи, а тембр у кожної дитини свій, неповторний, тільки їй притаманний.

Підводячи підсумки:

1. Узгодження рухів голосового апарату та кисті рук розвивають і збагачують творчий потенціал кожної людини з десяти років.
2. Розвиток пам'яті, інтелекту та творчих здібностей мають проявитися не тільки у сфері музичної діяльності, а й необхідні для повноцінного життя людини не залежно від його соціального становища.
3. Методика сприяє загальному оздоровленню організму людини у

будь-якому віці, стабілізує психіку, що в наш час є дуже актуально.

4. Методика проявляє себе у вихованні співаків та музикантів не тільки любителів та аматорів, а й високопрофесійних спеціалістів. Зараз її називають відкриттям ХХ століття, яке варте Нобелівської премії.

5. Якщо ми постулюємо, що мета мистецтва музики – розвивати творчі сили, виховувати любов до прекрасного, прищеплювати дітям почуття особистої гідності, то для досягнення цієї мети є багато засобів, одним з яких є також і методика Д. Є. Огороднова.

Список використаних джерел:

1. Кушка Я. С. Методика навчання співу / Я. С. Кушка. – Тернопіль: Навчальна книга, 2010.
2. Огороднов Д. Є. КОВЧЕГ/ Д. Є. Огороднов. – М, 1996.
3. Руденко Л. В. Творче застосування методики Д. Є. Огороднова / Л. В. Руденко/ – Херсон, 2012.

Сабалдашов В.В.,

молодший науковий співробітник
Миколаївського обласного краєзнавчого
музею, м. Миколаїв

ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ЗАБУДОВИ СІЛЬСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІСТІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ (ПОЧ. ХІХ СТ.)

Німецькі колоністи зробили значний внесок у розвиток не лише соціально-економічної, а і культурної складової Російської імперії, у тому числі, архітектури. Цей вплив, зокрема, можна прослідкувати при аналізі особливостей планувальної забудови традиційного німецького сільського поселення на Півдні України початкового етапу заселення краю.

У Маніфесті Катерини II від 22 липня 1763 р. було сформульовано умови, на основі яких іноземним переселенцям було дозволено заселяти територію Північного Причорномор'я.

Зокрема, він встановлював, що «...границы волости должны быть кругообразны, не менѣе 60-70 верстѣ въ окружности, и въ нихъ должно быть удобной земли для 1000, семействъ, и въ одной волости должны поселяться люди одного и того же вѣроисповѣданія, и, кромѣ того, поселки отдѣльныхъ волостей должны быть такъ расположены, чтобы они могли оказать другъ другу поддержку. На каждое семейство отрѣзать 30 дес. земли, 15 дес. для пахотной, 5 дес. сѣнокосу, 5 дес. лѣсу, 5 дес. для усадьбы, сада и пастбища. Колоніи должны быть основаны такимъ порядкомъ, чтобы 1/6 всѣхъ земель, какъ